

Het geboortekaartje van een nieuw ministerie

Procedureel fietst de indiening van de eerste begroting van Maatschappelijk Werk overal dwars doorheen. Op Prinsjesdag 1952 is het departement pas enkele weken oud en daarom kan er nog geen begroting bij het parlement worden ingediend. Op 18 september benoemt de Kamer niettemin een aparte begrotingscommissie voor 'Hoofdstuk XII A', die tot taak krijgt om die delen van de vier andere begrotingen te behandelen, die sinds 1 september tot de bevoegdheid van de nieuwe minister behoren. Zij rondt haar Voorlopig Verslag af op 19 november 1952. Minister Van Thiel biedt op 12 februari 1953 zijn eerste begroting aan het parlement aan, waarna de behandeling vlak voor het Paasreces plaatsvindt, op 25 en 26 maart 1953.

Brede steun

Van Thiel heeft de wind in de zeilen. Bij de formatie van het kabinet *Drees-Beel*, in de zomer van 1952, besloten PvdA en KVP om het maatschappelijk werk voortaan bij een apart ministerie onder te brengen. De regeringspartijen beschouwen de totstandkoming van het departement als 'een betekenisvol begin van een nieuwe fase in de maatschappelijke opbouw en de maatschappelijke zorg in ons land.'

Ook in de kamer is veel vertrouwen in de Helmondse KVP'er, die op 1 februari 1953 bij de watersnoodramp meteen een keurig visite-

Deze maand is het exact 35 jaar geleden, dat de allereerste begroting van het ministerie van Maatschappelijk Werk wordt ingediend door KVP-minister F.J.F.M. van Thiel. Dat stuk draagt nog de sporen van voorlopigheid, omdat de bewindsman pas zes maanden eerder, op 1 september 1952, bij Koninklijk Besluit is benoemd op het dan kersvers opgerichte departement van Maatschappelijk Werk. Dat verhindert hem niet om in de Memorie van Toelichting toch al de grote lijnen van zijn beleid te schetsen: 'De Staat is geroepen om de werkzaamheid van het particulier initiatief wat deskundigheid, doelmatigheid en onderlinge samenwerking betreft, gunstig te beïnvloeden.' Wat gebeurt er begin 1953 rond Binnenhof 7, waar de meeste afdelingen van het jonge ministerie dan huizen?

ZITTING 1952—1953 — 2800

RIJKSBEGROTING

VOOR HET DIENSTJAAR

1953

HOOFDSTUK XII A

MAATSCHAPPELIJK WERK

MEMORIE VAN ANTWOORD

(Ingezonden bij brief van 12 Februari 1953)

No. 2

kaartje afgeeft door alert uitkeringen te regelen voor de duizenden slachtoffers. De maatschappelijke consensus over Van Thiels nieuwe ministerie blijkt, merkwaardig genoeg, niet even groot als de politieke. Op het jaarcongres van de koepel van particulier en kerkelijk ini-

tiatief, de Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijk Werk, op 11 en 12 december 1952, is het nieuwe departement het gespreksonderwerp. Voorzitter mr. S. de Monchy plaatst voorzichtig een kanttekening bij de scheutige aandacht van de overheid voor het maat-

schappelijk werk: 'In alle talen wordt het woord *maatschappelijk vertaald* door social, sozial enz., maar Nederland brengt het op om zowel een ministerie van Sociale Zaken als een ministerie van Maatschappelijk Werk te creëren.'

Ook het Tijdschrift voor Maatschappelijk Werk (TMW) is gereserveerd: 'De totstandkoming tijdens de laatste Kabinetsformatie van een zelfstandig Ministerie van Maatschappelijk Werk is voor de insiders een onverwachte verrassing geweest, welke zowel blijde voldoening als kritische verbazing heeft gewekt.'

Mag controle?

De politieke discussie gaat in die eerste tijd over de rol van de Staat bij het tot dan toe uit particulier en kerkelijke fondsen gefinancierde maatschappelijk werk: in hoeverre mag de Staat bij het particulier initiatief de besteding van Staatssubsidiën controleren?

Van Thiel kiest er in zijn Memorie van Antwoord op het Voorlopig Verslag van de parlementaire begrotingscommissie voor om zelf de eerste duit in het debatzakje te doen. Allereerst geeft hij zijn opvatting over het maatschappelijk werk, dat zich naar zijn mening '...richt op bestrijding van de eigenlijke oorzaken van de nood van het individu en het gezin. Men bedenke hierbij, dat het karakter van de maatschappelijke noden zodanig veranderd is, dat noden uit materiële oorzaken steeds

Foto: Archief Spaarnestad

F.J.F.M. Van Thiel

minder op de voorgrond treden, terwijl milieufactoren en noden van psychische, morele en geestelijke aard veel meer de aandacht vragen (...) De traditionele levensgewoonten, sociale normen en samenlevingsvormen raken uitgehold of verdwijnen. (...) Het maatschappelijk werk zal er zich op moeten toeleggen enerzijds de persoonlijke aanpassing van het individu en het gezin aan de maatschappelijke werkelijkheid te bevorderen en anderzijds die van de samenleving aan het individu en het gezin tot stand te brengen. In dit kader is het een van de belangrijkste taken van het maatschappelijk werk zich consequent in te stellen op bevordering van versterking van milieus, waarin de mens leeft.' Vervolgens onderscheidt de bewindsman de algemene term 'maatschappelijk werk' in 'individueel maatschappe-

lijk werk' en 'maatschappelijk opbouwwerk'. Dit laatste is '...het onderdeel van het maatschappelijk werk, dat de schakel vormt tussen de algemene sociale politiek en het individueel maatschappelijk werk.' Vooral provinciale opbouworganen hebben hier een taak, meent van Thiel.

Staatstaak

Dan stelt hij - in een cruciale passage - de relatie tussen staat en particulier initiatief aan de orde. 'Waar milieu-factoren alsmede morele, psychische en geestelijke aspecten van de menselijke nood zo zeer overwegen en de mens steeds in zijn totaliteit moet worden gezien, neemt de ondergetekende het standpunt in, dat in het bijzonder de behartiging van het individueel maatschappelijk werk zoveel mogelijk dient plaats te vinden door het particulier initiatief. De

ondergetekende stelt zich voor, het particulier initiatief zoveel mogelijk te steunen en te stimuleren. Deze koers ligt ook in de lijn van de bevordering van een gezonde ontwikkeling der samenleving, zodanig dat de vrije maatschappelijke krachten een zo groot mogelijk aandeel nemen in het bevorderen van het maatschappelijk welzijn der medeburgers. Naar de mening van de ondergetekende houdt deze opvatting over de Staatstaak op het terrein van het maatschappelijk werk niet in, dat de Staat niet geroepen zou zijn de werkzaamheid van het particulier initiatief wat deskundigheid, doelmatigheid en onderlinge samenwerking betreft, gunstig te beïnvloeden. Integendeel. In hoeverre dit mede kan worden bevorderd door middel van een goed gericht subsidiebeleid, waarnaar vele leden hebben geïnformeerd, is een vraag, die de ondergetekende terstond na zijn aantreden in studie heeft genomen.'

Mening herzien

Hoe de Staat zijn subsidiën moet inzetten, blijft dus nog even in het midden. Maar tijdens de begrotingsbehandeling, op 25 en 26 maart 1953, blijkt de subsidiepolitiek van Maatschappelijk Werk al meteen het enige punt, waarbij de minister wordt gedwongen om zijn oorspronkelijke mening te herzien.

Zijn partijgenoot *Wijffels* vertolkt het KVPstandpunt, dat '...als de Staat het maatschappelijk werk terecht aan personen of instellingen overlaat, de Staat wel zorg moet dragen, dat de middelen er zijn en ook de juiste middelen, die men nodig heeft voor de meest verantwoorde werkmethode. Het is daarom, dat wij een ambte-

lijk ingestelde controle op de subsidiebesteding onjuist achten.'

PvdA-kamerlid *Van Lienden* eist juist meer toezicht van de overheid op het particulier initiatief: 'Het zal desondanks de taak van de Overheid blijven, controle te blijven uitoefenen en na te gaan of de vast omliggende subsidievoorwaarden door de gesubsidieerde instellingen worden nageleefd.'

Daarvoor zwicht Van Thiel tenslotte.

Veel politiek vuurwerk heeft de eerste begrotingsbehandeling verder niet gegeven. Zonder hoofdelijke stemming wordt de begroting op 26 maart, vlak voor het Paasreces, aangenomen.

TMW signaleert tevreden dat dertien van de 88 aanwezige Kamerleden het woord hebben gevoerd: 'Zowel toon als inhoud van het besprokene wekte de indruk, dat de Kamer met grote belangstelling en vertrouwen het optreden van deze nieuwe Minister tegemoet zag. (...) Wanneer de Minister er in slaagt, zowel het vertrouwen van alle instellingen en werkers te winnen, alsmede van de volksvertegenwoordiging, die de nodige gelden voor zijn plannen heeft te voteren, dan kan dit slechts het maatschappelijk werk en daardoor aan ons gehele volk ten goede komen. Dan wordt de creatie van dit Departement met zulk een heilzame doelstelling, waaraan wij allen gaarne onze beste krachten willen schenken!'

Rogier Wiercx

Gebruikte literatuur:

- Rijksbegroting voor het dienstjaar 1953, hoofdstuk XII A, nrs. 1-12.
- Handelingen Tweede Kamer, zitting 1952-1953, blz. 3505-3559.
- Tijdschrift voor Maatschappelijk Werk, jrg. 1952 en 1953.